

ΝΕΑ ΕΣΤΙΑ

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ : ΠΕΤΡΟΣ ΧΑΡΗΣ

ΤΟΜΟΣ ΕΙΚΟΣΤΟΣ ΠΡΩΤΟΣ

ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΣ — ΙΟΥΝΙΟΣ

1937

ΙΟΑΝΝΙΝΑ 2008

μα: «Ὁ Ξενοπούλος στὸ σπίτι του», καὶ ζωγρά-
φισε τὸν ἄνθρωπο, ἀρχίζοντας ἀπὸ τὴν ἐντύπω-
ση τῆς πρώτης του γνωριμίας μαζί του, ὅταν,
«φορώντας ἀκόμα τὸ «ναυτικά» τῆς τελευταίας
τάξεως τοῦ Γυμνασίου, ἔγινε δεκτὸς ἐπὶ σπίτι
του. Ἡ ὁμιλία τοῦ κ. Ἄγγα ὑπῆρξε μιὰ δροσερὴ
ἀνασκόπηση καθημερινῶν περιστατικῶν, ἱκανῶν
νὰ ἐξηγήσουν τὸ ἔργο τοῦ κ. Ξενοπούλου «διὰ
τοῦ ἀνθρώπου» κ' εἶναι χρησιμὸ νὰ σημειωθεῖ
πὺς δὲν τῆς ἔλειπε κ' ἕνα κάποιον φυσικὸ καὶ
ἀβίαστο χιῶμα, πὺς ἐχαρίστησε ἰδιαίτερα τὸ
ἀκροατήριον. Μεταφέρουμε ἐδῶ ἕνα χαρακτηρι-
στικὸ ἀπόσπασμα ἀπὸ τὴν ὁμιλία του: «Ἡ ἰ-
διοφυία ἐπιτάθηκε γιὰ τὸ συγγραφεὴ πηγὴ δη-
μιουργίας τόπων καὶ χαρακτήρων, πλαστικὴ ἄλ-
λων ἀνθρώπων κ' ἱστορία περιπετειῶν, ἀπὸ τὴν
ὁποίαν ὁ ἴδιος μπορούσε καὶ νὰ μὲνει ξένος—ὁ
πλάστης, κ' ὁ θεατὴς κ' ὄχι ἐξομολόγηση προ-
σωπικῶν παιθῶν κ' αἰσθημάτων, ὅπως εἶναι ἡ
λυρικὴ ποίηση, ὅπου ὁ ποιητὴς μιλεῖ μὲ τὸ ἴδιο
ἔγγραφο, μὲ τὸ ὁποῖο μιλεῖ κ' ὁ ἄνθρωπος. Ἔτσι ἡ
μυστικὴ ἁρμονία πὺς ἔχει ὁ κ. Ξενοπούλος μὲ
τὸν ἀντικρυνὸ του ἔρχεται, νομίζω, ὕστερ' ἀπὸ
τὴν ἁρμονία, ἀπὸ τὴν ἀνεση, τὴν ἀπόσταση πὺς
ὑπάρχει μεταξὺ τοῦ ἀνθρώπου ἀπέναντι στὸ ἔρ-
γο του...»

Z.

Παρεκβολὲς στὸ Βηλαρά (*)

Μιὰ νεώτερη πηγὴ ἔρχεται νὰ μᾶς πληροφο-
ρήσει γιὰ τὸ κομμάτι τοῦ Βηλαρά: *Ῥοδὴ εἰς
τὸν θάνατον τοῦ Κυρίτζη*, πὺς ἀναφέρει ὁ Ἄ-
σώπιος (1), μὰ οὔτε τυπώθηκε ποτὲ πούθενά οὔτε
κι ἀναφέρεται ἀπὸ κανένα σύγχρονον. Τὴν *Ῥοδὴ*
λοιοὺν αὐτὴ τὴ γνώρισε ἀπὸ χειρόγραφο κι ὁ
Κονεμένος, καὶ στὴ μελέτη του (2) γιὰ τὴ γλῶσ-
σα στὰ 1873 μᾶς δίνει σχετικὰς πληροφορίες.
«Τοῦ Βηλαρά, γράφει, ὑπάρχουν ἀνέκδοτα, ἔχω
ἀκούσει. Μερικὰ τὰ εἶδα σὲ χέρια φίλων μου
στοὺς Κορυφούς, ἀλλὰ ὑπάρχουν περισσότερα ἀ-
πὸ ἐκεῖνα. Ἐγὼ ὁ ἴδιος εἶχα εἶρει μιὰ φορὰ,
σὲ ἕνα πωλητὴ παλαιῶν βιβλίων στοὺς Κορ-
φούς, ἀνάμεσα σὲ ἄλλα χειρόγραφα, ἕνα τετρα-
διο μὲ διάφορα στιχογραφήματα τοῦ Βηλαρά,
πὺς τὰ περισσότερα βρισκονται στὴν ἐκδοσὶ τοῦ
Ἄθ. Πολίτη (Κορυφοὶ 1827), ὅπου μερικὰ ὅμως
ἦταν ἀνέκδοτα καὶ πὺς τὰ εἶχα στείλει κ' ἐδη-
μοσιεύθηκαν στὴν Πανδώρα (3). Ἦτουν κ' ἕνα
μακρὸ (πὺς δὲν τὸ ἐδημοσίευσα) στὸ θάνατον τοῦ
γιατροῦ Κυρίτζη, σὲ γλῶσσα λογιωτατιστικῆ, ἔρ-
γο σχολαστικὸ, ἀνυπόφερτον. Ἄν ἀληθινὰ ὡς κι
αὐτὸ ἦτουν δικό του ἔργο, θὰ τὸ εἶχε κάμει βέ-
βαια ὁ Βηλαράς ὅταν ἦτουν παιδί καὶ πρὶν
πάη στὴν Ἰταλία. Τοῦ Βηλαρά ὑπάρχουν ἀνέκ-
δοτα. Ἀλλὰ πὺς νὰ πάη τινὰς νὰ τὰ γυρέψῃ;
Στὰ Γιάννενα ἴσως. Ἀλλὰ ποῖος; Ὁ Παναγιώ-

της Ἀραβαντινός, πὺς ἦτουν ἴσως ὁ μόνος ἀρ-
μόδιος, αὐτὸς ἐπέθανε. Ὁ Βηλαράς εἶχε ἀφήσει
καὶ γιουὺς. Πὺς εἶν' αὐτοὶ οἱ γιοὶ τοῦ σήμερα;»
Ἔδωσα ὀλίγη τὴν περιχοπὴ (4) τοῦ Κονεμέ-
νου, γιὰτὶ μᾶς πληροφορεῖ τόσο γιὰ τὴν Ῥοδὴ
στὸ Κυρίτζη, ὅσο καὶ γιὰ τὰ χαμένα χειρόγρα-
φα τοῦ Βηλαρά.

Ὁ Κονεμένος ἀμφιβάλει γιὰ τὴ γνησιότητα
τοῦ κομματιοῦ, πὺς ἦταν γραμμένο στὴν καὶθα-
ρεύουσα. Κι ἔχει δίκιο, χωρὶς βέβαια ν' ἀποκλεί-
εται ὡς ἔργο τοῦ Βηλαρά, γραμμένο γιὰ ὄρι-
σμένον ἐξωποιητικὸ σκοπὸ. Τὴ σωστὴ χρονολόγη-
σὴ του, πάντως, θὰ μᾶς δώσει ἡ ἐξακρίβωση τοῦ
χρόνου πὺς πέθανε ὁ Κυρίτζης, ὁ φίλος γι-
ατροῦ τοῦ Βηλαρά. Γι' αὐτὸν ἴσως νὰ κατέχει
πληροφορίες ὁ σεβαστὸς ἱστοριοδίφης κ. Γιάννης
Βλαχογιάννης.

* * *

Ἄν εἶναι πολλὰ χρόνια πὺς σὲ περιοδικὸ τῆς
Ἀμερικῆς (5), δημοσιεύθηκε τὸ «Πουλὰκι ξένο...»
τοῦ Βηλαρά ὡς ποίημα τοῦ Ἀλέξανδρου Ὑψη-
λάντη. Ὁ Βελλιανίτης ἐπανώρθωσε τὸ λάθος (6),
μὰ στηριγμένον στὴν ἐκδοσὴ τοῦ Πολίτη (Κορ-
κυρα 1827) ἀποκήρυξε ὡς νόθεσ τὶς στροφές,
πὺς ἔχει παραπάνω στίς μεταγενέστερες ἐκδό-
σεις τοῦ Βηλαρά, τὸ κομμάτι αὐτό. Τοῦτο δὲν εἶ-
ναι σωστὸ, οὔτε στηρίζεται ἱστορικὰ καὶ κριτι-
κὰ, ἀφοῦ ἡ ἐκδοσὴ τοῦ Ἐθνικοῦ Ἡμερολογίου
Βρετοῦ (1867), ὅπου πρωτοδημοσιεύθηκε συμ-
πληρωμένον τὸ κομμάτι αὐτό, ἔγινε ἀπὸ χειρό-
γραφο τοῦ Βηλαρά.

Γ. ΒΑΛΕΤΑΣ

Βιβλία καὶ βιβλιοπώλες

Ἀξιότιμη κόριε Χάρη,

Μὲ δικαιολογημένη ἐκπληξὴ διάβασα στὸ τε-
λευταῖον τεῦχος τῆς «Νέας Ἐστίας» (15-2-37) τὸ
χρονογράφημα τοῦ κ. Οὐράνη «Βιβλία καὶ βι-
βλιοπώλες».

Παίρνοντας ἀφορμὴ ὁ συνεργάτης σας ἀπὸ ἐ-
να καὶ μόνον περιστατικὸ, τὸ πὺς κάποιος καθη-
γητὴς σὲ λανεπιστήμιον τῆς Ν. Ὑόρκης ζήτησε
τὰ βιβλία του ἀπὸ Ἀθηναῖον βιβλιοπώλη, κι αὐ-
τὸς, ἀντὶ γι' αὐτὰ, τοῦ ἔστειλε ἄλλα βιβλία, ὅ-
πως διόλου ἀσχετὰ μὲ τὴν παραγγελία, γενιζεθεῖ
τὸ ζήτημα καὶ χτυπάει ἀλόγητα ὄλους τοὺς Ἀ-
θηναίους βιβλιοπώλες, ὄλους, χωρὶς ἐξαίρεση.

Βιβλιοπώλης κ' ἐγὼ, ξαφνιάσθηκα μὲ τὰ ὅσα
μᾶς κατηγορεῖ ὁ κ. Οὐράνης, κ' ἡ ἐκπληξὴ μου
αὐτὴ ἔδωσε τὴν ἀφορμὴν στὸ γράμμα μου τοῦτο.
Χωρὶς νὰ θέλω νὰ συνηγορήσω γιὰ τὴν εὐσυ-
νειδησίαν καὶ τὴν ἐπιμέλειαν τῶν ἄλλων συναδέλ-

(*) Συμπλήρωμα στὴ μελέτη πὺς δημοσιεύθηκε σὲ
προηγούμενον τεῦχος. Βλ. «Νέα Ἐστία» ΚΑ', 243, 1
Φλεβ. 1937, σελ. 188-193.

(1) Βλ. δ.π. σελ. 191β καὶ σμ. 33.

(2) Νικολάου Κονεμένου. Τὸ ζήτημα τῆς γλῶσσας.
Κορυφὰ (Τυπ. ὁ Κάδμος). 1873, σελ. 48, σμ. 18.

(3) Βλ. σμ. 2 δ.π., σελ. 193α.

(4) Χαρακτηριστικὰ εἶναι καὶ τὰ ὅσα σὲ ἴδιο βι-
βλίον τοῦ γράφει ὁ Κονεμένος γιὰ τὸ ὄρθογραφικὸ
σύστημα τοῦ Βηλαρά. Γραμμένα στὰ 1873 ἔχουν κατὶ
τὸ ἀποκαλυπτικὸ πᾶνω τους.

(5) Ἐθνικὸς Μηνιαῖος Κήρυξ, Σεπτέμβριος 1929,
σελ. 25. Ἀνακοίνωση τοῦ Ἐλευθερουπόλεως Σωφρο-
νίου.

(6) Θ. Βελλιανίτη Μηνιαῖος Ἐθνικὸς Κήρυξ, Δε-
κέμβριος 1929, σελ. 28α-γ.